

กระบวนการเสริมสร้างจิตอาสาและความรับผิดชอบต่อสังคม
ของเยาวชนนานาชาติ*

The Process of Enhancing the Volunteering Spirit and Social
Responsibility of the International Youths

อรศิริ ไม้ทอง Onsiri Maitong^๑

พระสุธีรัตนบัณฑิต Phrasuthirattanabundut^๒

พระเทพวัชรจารย์ Phra Debvajaracarya^๓

Received: May 19, 2021

Revised: December 18, 2021

Accepted: December 22, 2021

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอกระบวนการเสริมสร้างจิตอาสาและความรับผิดชอบต่อสังคมของเยาวชนนานาชาติ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม (Mixed Method) โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) ควบคู่กับการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Method) แบบคู่ขนาน (Parallel) ภายใต้ระเบียบวิธีวิจัยภาคสนามแบบกรณีศึกษา (Case Studies) และการวิจัยเชิงปริมาณใช้วิธีวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi experimental research) โดยใช้การทดลองกลุ่มเดียวมีการวัดผลก่อนและหลังการทดลอง (One Group Pretest-Posttest)

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของดุษฎีนิพนธ์เรื่อง กระบวนการเสริมสร้างจิตอาสาและความรับผิดชอบต่อสังคมของเยาวชนนานาชาติ The Process of Enhancing the Volunteering Spirit and Social Responsibility of the International Youths หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

^๑ พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, Email : onsimaitong@gmail.com (Doctor of Philosophy Program in Social Development.Faculty of Social Sciences.Mahachulalongkornrajavidyalaya University.)

^๒ รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Email : Sutit@mcu.ac.th. (Associate Professor of Social Development. Faculty of Social Sciences. Mahachulalongkornrajavidyalaya University.)

^๓ รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาพระพุทธศาสนา คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Email : maliathiab9@gmail.com (Associate Professor of Buddhism. Faculty of Buddhism. Mahachulalongkornrajavidyalaya University.)

Design) กลุ่มเป้าหมายเป็นเยาวชนนานาชาติจาก ๖ ประเทศ ซึ่งมีคุณสมบัติตามเกณฑ์การคัดเลือก (Inclusion Criteria) จำนวน ๓๐ ราย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ที่ปรับให้มีความยืดหยุ่นตามสถานการณ์ แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม และแบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ ชุดกิจกรรม The Hybrid Digital Module [HDM] และ แบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการเสริมสร้างจิตอาสาและความรับผิดชอบต่อสังคมของเยาวชนนานาชาติเป็นกระบวนการที่สามารถดำเนินการได้ในรูปแบบของ LEIST Model คือ แบบจำลองของแนวคิดและกระบวนการที่เชื่อมโยงเข้าหากันด้วยการบูรณาการแบบองค์รวมจาก ๔ ประเด็น คือ การสร้างเรียนรู้ (Learning = Eco Learning, Experience Learning) การสร้างแรงบันดาลใจ (Inspiration) การสร้างเครือข่ายทางสังคม (Social Network) นำไปสู่การเปลี่ยนแปลง (Transformation) ซึ่งเยาวชนแสดงออกด้วยการปฏิบัติโครงการเพื่อสังคมในพื้นที่พัฒนาของตนเองจำนวน ๙ โครงการ

คำสำคัญ : จิตอาสา ความรับผิดชอบต่อสังคม การเรียนรู้ การสร้างแรงบันดาลใจ การสร้างเครือข่ายทางสังคม

Abstract

This research article aims to investigate the process of enhancing the volunteering spirit and social responsibility of the international youths. The convergent parallel mixed-method methodology was implemented in the research. A case study approach was employed in qualitative research methodology, and quasi experimental one group pretest-posttest design research approach was employed in quantitative research methodology. Target group was 30 international youths from 6 countries, who were meet the inclusion criteria. Qualitative research tool consisted of Semi-structured Interview that adjust to be flexible according to the reality situation, participatory observation and non-participatory observation, and quantitative research tool consisted of the activity set “Hybrid Digital Module [HDM]” and questionnaire. Research results found that the process of enhancing the volunteering spirit and social responsibility of the international youths is carried out based on Leist Model. Model is conceptualized and integrated by holistic view under 4 dimensions included learning (eco Learning, Experience Learning), inspiring, social networking, and transformation. These processed allowed international youths performing their own practical projects in local areas, totally 9 projects

Keywords: volunteering spirit, social responsibility, learning, inspiring, social networking.

๑. บทนำ

องค์การสหประชาชาติได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals [SDGs]) ซึ่งประชาคมโลกได้ตกลงร่วมกัน และใช้เป็นกรอบในการดำเนินงานด้านการพัฒนา โดยมีเป้าหมาย ๑๗ ข้อ หรือสรุปได้ ๕ มิติความยั่งยืน เรียกว่า 5Ps ได้แก่ ๑. มิติสังคม (people) ๒. มิติเศรษฐกิจ (Prosperity) ๓. มิติสิ่งแวดล้อม (Planet) ๔. มิติสันติภาพและสถาบัน (Peace) และ ๕. มิติเรื่องหุ้นส่วนการพัฒนา (Partnership)^๔ ซึ่งในบทความวิจัยนี้เลือกประเด็นเรื่องจิตอาสาและความรับผิดชอบต่อสังคมของเยาวชนนานาชาติ ที่มุ่งเน้นการพัฒนาด้วยการเสริมสร้างความรู้คุณธรรมสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน อย่างไรก็ตามในความเป็นจริงสรรพสิ่งในโลกล้วนมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ปัจจุบันสังคมโลกกลายเป็นสังคมแห่งความรู้ (Knowledge Society) หรือสังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning Society) แบบไร้พรมแดน ไม่ว่าเราจะอยู่มุมไหนของโลกก็ตามการเรียนรู้สามารถเกิดขึ้นได้เสมอโดยผ่านเทคโนโลยีที่ทันสมัย ซึ่งในปัจจุบันการเรียนรู้ที่นำไปสู่ประเด็นทางสังคมได้มีการพูดถึงและให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะเรื่องจิตอาสา (Volunteer) และ ความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility) เพราะมนุษย์ทุกคนไม่ว่าจะคิดหรือจะทำอะไรควรทำด้วยจิตที่มีความเมตตากรุณาต่อกันและมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ซึ่งเป็นคุณธรรมพื้นฐานที่สำคัญที่ควรปลูกฝังและส่งเสริมให้เยาวชนได้ปฏิบัติ^๕

การปฏิบัติกิจกรรมในลักษณะจิตอาสาหรือการบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมตามความสนใจในลักษณะอาสาสมัคร เช่น กิจกรรมอาสาพัฒนาท้องถิ่นหรือกิจกรรมสร้างสรรค์สังคมประเภทต่างๆ เป็นการส่งเสริมให้เกิดกระบวนการพัฒนาคนและสังคม^๖ ซึ่งหลักการสำคัญของการจัดกิจกรรมสาธารณะประโยชน์คือ การสนับสนุนให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสามารถพัฒนา

^๔ United Nations, ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับ SDGsเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.sdgmove.com/aboutsdgs/> [๓ มีนาคม ๒๕๖๔].

^๕ วิจารย์ พานิช, วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ ๒๑, (กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสด-ศรีสฤษดิ์วงศ์, ๒๕๕๕), หน้า ๑๓.

^๖ กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑, (กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, ๒๕๕๒), หน้า ๒๓.

ตนเองตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และให้ความสำคัญทั้งด้านการสร้างความรู้ควบคู่กับคุณธรรมจริยธรรม^๗ และกิจกรรมควรมีความหลากหลาย มีบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาจิตใจเพื่อปลูกฝังคุณธรรมให้เกิดขึ้นแก่เยาวชน^๘ โดยเฉพาะในสถานะที่สังคมขาดแคลนนํ้าใจ เกิดปัญหาทางสังคม (Social Problem) หรือ เกิดมลพิษทางสังคม (Social Pollution) ทำลายโครงสร้างความสัมพันธ์อันดีงามระหว่างคนกับสังคม ขาดสายใยเชื่อมโยงกันด้วยความรักและความเมตตา จนกลายเป็นสังคมที่ขาดแคลนนํ้าใจ เอารัดเอาเปรียบกัน การดำรงชีวิตแบบแสวงหาผลประโยชน์เข้าหาตนโดยไม่คำนึงถึงผลที่ตามมาเช่นนี้ จึงไม่ใช่ทางออกและทางรอดของสังคม

สังคมจะพัฒนาได้ดีนั้นปัจจัยสำคัญคือ ผู้คนในสังคมต้องมีความตระหนักถึงส่วนรวม ซึ่งทุกๆ ภาคส่วนพยายามรณรงค์ให้ประชาชนตื่นตัวในเรื่องจิตอาสาและมีความรับผิดชอบต่อสังคม เสียสละช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจเพื่อความสุขร่วมกันของคนในสังคม โดยมุ่งเน้นไปที่จุดตั้งต้นคือ การเริ่มปลูกฝังที่เยาวชนที่เปรียบดั่งเมล็ดพันธุ์แห่งโพธิจิต คือ จิตที่มีความปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นจากความทุกข์ มีความเมตตาและกรุณา ดุจดั่งจิตของพระโพธิสัตว์ ตั้งแต่ยังเยาว์ โดยเฉพาะในช่วงวัยเด็กและเยาวชน โดยนำเสนอมุมมองเรื่องจิตอาสาที่เกิดจากจิตเดิมแท้ของมนุษย์ที่มีความรักความเมตตากรุณาต่อผู้อื่นเป็นพื้นฐาน ร่วมรับรู้ความทุกข์ยากของเพื่อนมนุษย์ โดยไม่ได้คำนึงถึงเชื้อชาติ ศาสนา ชาติพันธุ์ และสีผิว การเสริมสร้างจิตอาสาให้แก่เยาวชนนานาชาติจึงเป็นการร่วมมือกันในมิติทางสังคมแบบไร้พรมแดน (Society without borders) ซึ่งมีคุณค่าร่วมที่เชื่อมร้อยผู้คนไว้ด้วยกัน เป็นหุ้นส่วนการพัฒนาที่ยั่งยืนร่วมกันในด้านจิตอาสา คือ ความเอื้ออาทรและการแบ่งปัน (Caring and Sharing) และสิ่งสำคัญในการทำงานจิตอาสา คือ กระบวนการเผชิญอุปสรรคและปัญหาอย่างมีสติจะช่วยพัฒนาจิตใจมากกว่าการคาดหวังความสำเร็จ ทำให้เกิดพลังการเข้าไปสัมผัสเพื่อนมนุษย์ที่เรียกว่า “Awaken human heart” ซึ่งเป็นการทำงานเพื่อเข้าใจมนุษย์ เชื่อมประสานผู้คนไว้ด้วยความรู้สึกร่วมกัน ไม่ได้ช่วยใครคนใดคนหนึ่งแต่เป็นการเติบโตไปพร้อมกัน ก้าวพ้นอคติ มายาคติ และความแตกต่างทั้งหลาย เคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่มีอยู่อย่างเท่าเทียมกัน^๙

กระบวนการเสริมสร้างจิตอาสาและความรับผิดชอบต่อสังคม มีความสอดคล้องกับหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา ดังที่ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) กล่าวว่า การพัฒนา

^๗ W.J. Tucker, *Public Mindness an Aspect of Citizenship Considered*, (BilioLife Publisher, 2009), p.21.

^๘ อัจฉรา จัยเจริญ, *Learning Ecosystem - นิเวศการเรียนรู้*, สืบค้นจาก <https://www.posttoday.com/economy/news/578269> เมื่อวันที่ ๙ กันยายน ๒๕๖๓.

^๙ ธัญลักษณ์ ศรีสง่า, “จิตวิวัฒน์: จิตอาสาข้ามพรมแดน”, *มติชน*, (๑๔ ตุลาคม ๒๕๖๐): ๑๑.

มนุษย์ตามหลักพระพุทธศาสนาต้องอาศัยการฝึกฝนและการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดการพัฒนา โดยมนุษย์นั้นจะฝึกหัดและเรียนรู้^{๑๐} ด้วยการทำให้เกิดพฤติกรรมเคยชินที่ดี และอาศัยกาลยามมิตร คือ พ่อแม่ ครู เป็นแบบอย่างทำให้เด็กเกิดศรัทธา ยินดีปฏิบัติตาม ทำให้เด็กเกิดฉันทะ ใฝ่ดี ใฝ่รู้ สร้างสรรค์ บรรณาในสิ่งที่ตั้งงาม สร้างให้เด็กเกิดจิตสำนึกในการพัฒนาดน มองโอกาสที่จะฝึกตนที่จะทำให้เขาเกิดการเรียนรู้ ฝึกพฤติกรรมที่ดีของเด็ก การมีจิตสำนึกและปฏิบัติดีเพื่อส่วนรวม จึงเป็นศีลในระดับสังคม^{๑๑} จิตอาสาจึงเป็นกระบวนการพัฒนาตนเองทั้งกายและใจให้เจริญอกงามควบคู่กันไปอย่างมีคุณภาพ

การเสริมสร้างความรู้และคุณธรรมด้านจิตอาสาและความรับผิดชอบต่อสังคมให้กับเยาวชนจึงมีความสำคัญและควรเร่งดำเนินการจัดทำเพื่อเป็นภูมิคุ้มกันและลดสาเหตุของปัญหาสังคมต่างๆ เป็นการเตรียมพร้อมให้กับเยาวชนก้าวเข้าสู่ยุคศตวรรษที่ ๒๑ ซึ่งคณะกรรมการธิการนานาชาติ ว่าด้วยการศึกษาในศตวรรษที่ ๒๑ แห่งยูเนสโก จัดทำรายงานเรื่อง “Learning: The Treasure Within” กล่าวถึง “สี่เสาหลักทางการศึกษา” คือ การศึกษาตลอดชีวิต มีหลัก ๔ ประการ คือ การเรียนเพื่อรู้ (Learning to know) การเรียนรู้เพื่อปฏิบัติได้จริง (Learning to do) การเรียนรู้เพื่อที่จะอยู่ร่วมกัน (Learning to live together) การเรียนรู้เพื่อชีวิต (Learning to be)^{๑๒} แม้ว่าจะมีสถานการณ์การระบาดของโรค Covid-19 อย่างรุนแรงเกิดขึ้นและยังไม่มีท่าทีว่าการระบาดของโรคครั้งนี้จะจบลงก็ตามแต่กระบวนการพัฒนาเยาวชนไม่ควรหยุดนิ่ง เพราะเยาวชนคือบุคลากรที่จะเติบโตเป็นกำลังสำคัญของประเทศชาติต่อไปในอนาคต เราทุกฝ่ายจึงควรร่วมมือกันทำให้กระบวนการการพัฒนาสามารถดำเนินต่อไปได้

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษากระบวนการเสริมสร้างจิตอาสาและความรับผิดชอบต่อสังคมของเยาวชนนานาชาติ เพราะจิตอาสาและความรับผิดชอบต่อสังคมมีความสำคัญ และเป็นคุณลักษณะของบุคคลที่พึงประสงค์ และช่วยทำให้สังคมโลกน่าอยู่ยิ่งขึ้น ดังนั้นจึงควรปลูกฝังให้เยาวชนได้ตระหนักถึงคุณธรรมและจริยธรรมด้านจิตอาสาและความรับผิดชอบต่อสังคม ผ่านการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง ด้วยความคิดสร้างสรรค์ที่มีความเหมาะสมกับบริบทของประเทศแบบนานาชาติ บนความท้าทายของ

^{๑๐} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), *ถึงเวลามาปรับเปลี่ยนระบบพัฒนาคนกันใหม่*, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๔๓), หน้า ๓๗.

^{๑๑} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) , *วินัยใหญ่กว่าที่คิด* , พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทพิมพ์สวย, ๒๕๕๐), หน้า ๓๒-๓๔.

^{๑๒} P. Boonruang , *Lifelong Education Management*, (Bangkok: Numtong printing, 2012), p.5.

กระบวนการวิจัยท่ามกลางสถานการณ์การระบาดของโรค Covid-19 ซึ่งมีข้อจำกัดในด้านนโยบายควบคุมโรคระบาดและการเดินทางระหว่างประเทศ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะจัดโครงการค่ายอาสาชานาชาติ โดยออกแบบกระบวนการวิจัยเป็นสองระบบ คือ ทั้งแบบออนไลน์และแบบออนไซต์ (Online and Onsite) เพื่อตอบคำถามการวิจัยที่ว่ากระบวนการเสริมสร้างจิตอาสาและความรับผิดชอบต่อสังคมของเยาวชนชานาชาติมีรูปแบบอย่างไรและมีกระบวนการอย่างไร

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อนำเสนอกระบวนการเสริมสร้างจิตอาสาและความรับผิดชอบต่อสังคมของเยาวชนชานาชาติ

๓. วิธีดำเนินการวิจัย

๓.๑ วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “กระบวนการเสริมสร้างจิตอาสาและความรับผิดชอบต่อสังคมของเยาวชนชานาชาติ” นี้ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม (Mixed Method) โดยการใช้การวิจัยเชิงคุณภาพควบคู่กับการวิจัยเชิงปริมาณแบบคู่ขนาน ซึ่งการวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีวิจัยแบบ (Qualitative Method) ให้ความสำคัญกับปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นบนฐานคติของการตีความ (Interpretative) ภายใต้ระเบียบวิธีวิจัยภาคสนามแบบกรณี (Case Studies)^{๓๓} จึงทำการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้วิธีวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi experimental research) โดยการใช้การทดลองกลุ่มเดียวมีการวัดผลก่อนและหลังการทดลอง กล่าวคือเป็นการวิจัยที่มุ่งสืบสวนถึงความสัมพันธ์เชิงเหตุเชิงผลระหว่างตัวแปร เพียงแต่ขาดการสุ่มในการจัดกลุ่มทดลองและขาดการจัดการตัวแปรที่เกี่ยวข้องเท่านั้น^{๓๔} เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ แนวทางการสัมภาษณ์ (Interview Guideline) แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม และแบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ ชุดกิจกรรม The Hybrid Digital Module [HDM] และแบบสอบถาม โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ ประกาศรับสมัครเยาวชนชานาชาติเข้าร่วมโครงการค่ายอาสาชานาชาติ ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้ทำโปสเตอร์ประกาศรับสมัครเยาวชนชานาชาติ โดยได้กำหนดคุณสมบัติตามเกณฑ์การคัดเลือก (Inclusion Criteria) คือ ๑. เป็นเยาวชนชานาชาติอายุระหว่าง

^{๓๓} ขยาย โพธิ์สิตา, ศาสตราจารย์และศิลปินแห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ, (นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๗), หน้า ๒.

^{๓๔} ศิริชัย กาญจนวาสี, ทวีวัฒน์ ปิตยานนท์, ดิเรก ศรีสุโข, การเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมสำหรับการวิจัย, พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ๘.

๑๔ - ๑๘ ปี ๒. ไม่จำกัดเพศ ๓. สามารถสื่อสารภาษาอังกฤษพื้นฐานได้ ๔. มีความพร้อมทางด้านร่างกายและจิตใจ ๕. มีความพร้อมในการปรับตัวเพื่อทำกิจกรรมร่วมกับคนอื่นได้ดี ๖. ไม่ปิดกั้นเรื่องเชื้อชาติ ศาสนา สีผิว และชาติพันธุ์ สำหรับการแชร์โปสเตอร์รับสมัครได้ส่งผ่านแอปพลิเคชันเฟสบุ๊คและไลน์ และส่งผ่านเครือข่ายทางวิชาการ

ขั้นตอนที่ ๒ ทำการคัดกรองเยาวชนที่ตรงตามคุณสมบัติตามเกณฑ์คัดเข้า ตามความสมัครใจของพ่อแม่ผู้ปกครอง โดยแบบชี้แจงโครงการและใบยินยอมให้เยาวชนเข้าร่วมโครงการเนื่องจากอาสาสมัครทั้งหมดเป็นเยาวชนที่มีอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี ซึ่งในมิติของจริยธรรมการวิจัยยังถือว่า เป็นกลุ่มเปราะบาง ดังนั้นนักวิจัยต้องขอความยินยอมจากผู้ปกครอง

ขั้นตอนที่ ๓ สร้างความคุ้นเคยกับเยาวชนผ่านสื่อ และทำกิจกรรมร่วมกัน

ขั้นตอนที่ ๔ เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์ระดับลึก สำหรับเยาวชนไทยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และสำหรับเยาวชนนานาชาติ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้ช่วยนักวิจัยซึ่งทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงอาสาสมัครและเป็นผู้ประสานงานกับเยาวชนในแต่ละประเทศ โดยใช้แนวทางการสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ ๕ ออกแบบหลักสูตรการอบรมแบบ The Hybrid Digital Module [HDM] ผู้วิจัยได้ออกแบบหลักสูตรการอบรมในรูปแบบของกิจกรรมที่เสริมสร้างการเรียนรู้ตามกรอบแนวคิดการวิจัย โดยใช้กระบวนการอบรมทั้งแบบออนไลน์ (Online) และแบบออนไซต์ (Onsite) ภายใต้โครงการค่ายอาสาชานานาชาติ ซึ่งเป็นกระบวนการวิจัยที่ทำภายในสถานการณ์การระบาดของโรค Covid-19 โดยจัดโครงการค่ายฯ ณ บ้านเดิมพิทยาเวช ต.บางยี่รงค์ อ.บางคนที จ.สมุทรสงคราม ระหว่างวันที่ ๑๙-๒๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๔ ซึ่งมีกิจกรรมการเสริมสร้างจิตอาสาและความรับผิดชอบต่อสังคมของเยาวชนนานาชาติ จำนวน ๕ กิจกรรม ซึ่งชุดกิจกรรมนี้ผู้วิจัยใช้ชื่อว่า The Hybrid Digital Module [HDM] มีรายละเอียดดังนี้

๑) กิจกรรมการฝึกสติ เพื่อทำความเข้าใจเชื่อมโยงตัวตนภายในกับตัวตนภายนอกสู่การปฏิบัติที่ถูกต้องในเรื่องจิตอาสาและความรับผิดชอบต่อสังคม สร้างทัศนคติที่ถูกต้อง การฝึกสติเป็นเหมือนการเตรียมจิตใจให้พร้อมเพื่อก้าวเข้าสู่สภาวะของ Awaken human heart

๒) กิจกรรมศิลปะรักษ์โลก มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาจิตอาสาด้านการดูแลรักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม และการมีความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อม ด้วยการใช้ศิลปะเป็นตัวขับเคลื่อนกิจกรรม โดยมีกิจกรรมย่อย ๓ อย่าง คือ (๑) การเพนท์ถุงผ้า สร้างการเรียนรู้เรื่องศิลปะ และเชื่อมโยงสู่การแก้ปัญหาภาวะโลกร้อน (๒) การนำมะพร้าวที่เป็นทรัพยากรที่มีในท้องถิ่นมาดัดแปลงทำขนมไทย ได้แก่ วุ้นมะพร้าว เป็นการเพิ่มมูลค่า และอาจเป็นอาชีพเสริมในอนาคตได้ (๓) การสานใบมะพร้าวเป็นภาชนะใส่ของ เช่น ตะกร้าผลไม้ ด้วยวิธีการเรียนรู้จากประสบการณ์ คือ การปฏิบัติกิจกรรมจริง ให้อิสระเยาวชนได้คิด ได้สร้างสรรค์ และได้ออกแบบผลงานของตนเอง

๓) กิจกรรมสุขจากการให้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาจิตอาสาด้านการช่วยเหลือผู้อื่น, การเสียสละเพื่อสังคมและความรับผิดชอบต่อสังคมทั้งด้านตนเอง ชุมชน และสังคม ด้วยการบริจาคสิ่งของจำเป็น เช่น ถุงมือทางการแพทย์ ให้แก่ สาธารณสุขอำเภอบางคนที จำนวน ๒๐,๐๐๐ คู่และบริจาคถุงผ้าที่เพนท์โดยเยาวชนให้แก่เจ้าหน้าที่สาธารณสุข และเรียนรู้วิธีการสร้างความสุขให้แก่ตนเองกับวิทยากร คือ นพ.วัลลภ ปิยะมโนธรรม

๔) กิจกรรมแรงบันดาลใจ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาจิตอาสาด้านการมุ่งมั่นพัฒนาสังคมและความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม ด้วยการฟังบรรยายในเชิงหลักการและทฤษฎีกับวิทยากร คือ นพ.วัลลภ ปิยะมโนธรรม มีช่วงเวลาที่ให้อิสระแก่เยาวชนได้แลกเปลี่ยนกับเพื่อนๆ และพูดคุยกับผู้ใหญ่ที่เป็นอาสาสมัครตัวจริงในค่ายฯ เป็นการเปิดโอกาสให้สร้างสรรค์กิจกรรมขึ้นเอง ตามที่เยาวชนแต่ละคนสนใจในฐานการเรียนรู้ต่างๆ

๕) กิจกรรมเยาวชนกล้าคิด อุทิศเพื่อสังคม มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาจิตอาสาด้านการมุ่งมั่นพัฒนาสังคม ด้านการเห็นคุณค่าและความเห็นความสามารถในตนเองและพัฒนาความรับผิดชอบต่อตนเอง และสังคม ด้วยการนำเสนอโครงการที่สนใจทำหลังผ่านการอบรม

โดยการอบรมด้วยชุดกิจกรรม The Hybrid Digital Module [HDM] แบบออนไลน์ (Online) จัดอบรมวันละ ๑๒๐ นาที เป็นเวลา ๓ วัน รวม ๓๖๐ นาที โดยเน้นการสื่อสารสองทางเพื่อให้เยาวชนได้สะท้อนความคิดเห็น และเปิดคลิป์วิดีโอสรุปสาระและประเด็นสำคัญของแต่ละกิจกรรมที่ดำเนินการอบรม และการอบรมแบบออนไซต์ (Onsite) จัดอบรมวันละ ๓๖๐ นาที เป็นเวลา ๓ วัน รวม ๑,๐๘๐ นาที

ขั้นตอนที่ ๖ ดำเนินการเก็บข้อมูลการสนทนากลุ่มของเยาวชนนานาชาติที่เข้าร่วมโครงการฯ จำนวน ๓ กลุ่ม โดยดำเนินการพร้อมกันทั้ง ๓ กลุ่ม ซึ่งเป็นการสนทนากลุ่มแบบออนไลน์ โดยใช้แนวทางการสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และเมื่อจบการอบรมทุกกิจกรรมแล้วจึงให้เยาวชนตอบแบบประเมินกระบวนการ

ขั้นตอนที่ ๗ สร้างพื้นที่การพัฒนา โดยมีนักวิจัยและผู้ช่วยวิจัยติดตามเพื่อดำเนินการ (Implement) โครงการของเยาวชนและเครือข่ายในพื้นที่พัฒนาของเยาวชน

ขั้นตอนที่ ๘ จัดประชุมแบบออนไลน์เพื่อให้เยาวชนนานาชาติได้นำเสนอโครงการของตนเอง

๓.๒ ขอบเขตของการวิจัย ประกอบด้วย ๑. ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ ขอบเขตด้านพฤติกรรมจิตอาสาของเยาวชนนานาชาติ ขอบเขตด้านพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของเยาวชนนานาชาติ ขอบเขตด้านแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย คือ แนวคิดจิตอาสา แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคม แนวคิดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน แนวคิดการเรียนรู้ แนวคิดความเป็นพลเมืองดี การฝึกสติเพื่อการพัฒนาจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อสังคม ๒. ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ กลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งหมด ๓๐ ราย ได้แก่ เยาวชนนานาชาติจาก ๖ ประเทศ คือ สาธารณรัฐประชาชนจีน ๔ ราย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ๒ ราย สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ ๒ ราย สหพันธรัฐไนจีเรีย ๔ ราย

สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ๓ ราย และไทย ๑๕ ราย โดยกำหนดคุณสมบัติของเยาวชนอาสาสมัครตามเกณฑ์การคัดเลือก (Inclusion Criteria) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ รวมทั้งหมด ๓๐ ราย ได้แก่ ๑) กลุ่มผู้มีความเกี่ยวข้องกับเยาวชนที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย มีคุณสมบัติตามเกณฑ์การคัดเลือกจำนวน ๘ ราย ๒) กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิและนักวิชาการ ที่ผู้วิจัยเชิญเป็นวิทยากรและเป็นผู้ให้ข้อคิดเห็นต่อโครงการของเยาวชนนานาชาติที่ปฏิบัติในพื้นที่ภายหลังผ่านการอบรมจากโครงการค่ายฯ เพื่อให้ความรู้แก่เยาวชนนานาชาติ จำนวน ๙ ราย ๓) กลุ่มอาสาสมัครที่เป็นเครือข่ายทางวิชาการ ซึ่งเป็นผู้ประสานงานและเป็นผู้คัดเลือกเยาวชนนานาชาติตามเกณฑ์การคัดเลือก รวมทั้งเป็นพี่เลี้ยงในการทำโครงการในพื้นที่พัฒนาให้แก่เยาวชนนานาชาติ จำนวน ๕ ราย ๔) กลุ่มอาสาสมัครต้นแบบในพื้นที่ ซึ่งเป็นจิตอาสาตัวจริงทำให้เยาวชนได้สัมผัสและซึมซับกับบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาจิตอาสาและความรับผิดชอบต่อสังคมของตนเอง จำนวน ๘ ราย

๔. ผลการวิจัย

บทความนี้นำเสนอผลการวิจัย ๒ ประเด็น ได้แก่ ๑. คุณลักษณะของเยาวชนนานาชาติ ๒. กระบวนการเสริมสร้างจิตอาสาและความรับผิดชอบต่อสังคมของเยาวชนนานาชาติ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

๑. คุณลักษณะของเยาวชนนานาชาติ

๑.๑ รูปแบบของครอบครัวของเยาวชนนานาชาติ ประกอบด้วย ๑) ครอบครัวเดี่ยวจำนวน ๕ ครอบครัว ได้แก่ ครอบครัวของเยาวชนไทย ๕ ครอบครัว ๒) ครอบครัวขยายรวม ๒๕ ครอบครัว ได้แก่ ครอบครัวของเยาวชนจากสาธารณรัฐประชาชนจีน ๔ ครอบครัว เยาวชนสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ๒ ครอบครัว เยาวชนสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ ๒ ครอบครัว เยาวชนสหพันธรัฐไนจีเรีย ๔ ครอบครัว เยาวชนจากสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ๓ ครอบครัว เยาวชนจากไทย ๑๐ ครอบครัว

๑.๒ เศรษฐฐานะ จากการเก็บรวบรวมข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์และจำแนกครอบครัวของเยาวชนนานาชาติเป็น ๓ แบบ คือ ๑) ครอบครัวที่มีฐานะระดับดีถึงดีมาก พ่อแม่ผู้ปกครองมีการศึกษาในระดับปริญญาตรีขึ้นไป จำนวน ๕ ครอบครัว ๒) ครอบครัวที่มีฐานะระดับปานกลาง พ่อแม่ผู้ปกครองมีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายถึงระดับปริญญาตรี จำนวน ๑๔ ครอบครัว ๓) ครอบครัวที่มีฐานะระดับล่าง ต้องดิ้นรนหาเลี้ยงชีพ มีหนี้สิน พ่อแม่ผู้ปกครองมีการศึกษาในระดับประถมศึกษา จำนวน ๑๑ ครอบครัว

๑.๓ การทำกิจกรรมร่วมกันของสมาชิกในครอบครัว จากการเก็บรวบรวมข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์และจำแนกการทำกิจกรรมของสมาชิกในครอบครัวของเยาวชนนานาชาติเป็น ๓ แบบ คือ ๑) พ่อแม่ และผู้ปกครอง ปฏิบัติตัวเป็นตัวอย่างที่ดี และใช้เวลากับครอบครัวด้วยการชักชวนกันทำกิจกรรมเพื่อสังคม ๒) พ่อแม่ และผู้ปกครอง ปฏิบัติตัวเป็นตัวอย่างที่ดี แต่ไม่มีเวลาชักชวนกันทำกิจกรรม จึงใช้วิธีการสื่อสารด้วยคำพูดเพื่ออธิบายให้เยาวชนเกิดความเข้าใจ ๓) พ่อแม่ และผู้ปกครอง ไม่มีเวลาให้ครอบครัวเพราะมีปัญหาทาง

เศรษฐกิจจึงจำเป็นต้องทำงานหนักเพื่อหาเงินมาจุนเจือครอบครัว ขาดการสื่อสารต่อกันด้วยคำพูด แต่ใช้วิธีการปฏิบัติตัวเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เยาวชน

๑.๔ ความหมายของจิตอาสาและความรับผิดชอบต่อสังคมของเยาวชนนานาชาติ

เยาวชนจากสาธารณรัฐประชาชนจีนได้กล่าวถึงความหมายของจิตอาสาว่า คือ ความต้องการที่จะมองเห็นความทุกข์ทรมานและข้อบกพร่องของมนุษย์ลดน้อยลง ลดอคติและความเห็นแก่ตัว ส่งต่อความรักความเมตตาต่อกัน ดังที่เยาวชนจากสาธารณรัฐประชาชนจีนได้บอกว่า มีคำสอนที่ถ่ายทอดเป็นภาษาจีนว่า “老吾老以及人之老，幼吾幼以及人之幼” อ่านว่า “Lao wú lao jí rén zhi lao, yòu wú yòu yì rén zhi yòu” แปลเป็นภาษาไทยได้ว่า เราดูแลผู้อาวุโสและผู้เยาว์ ประดุจดังดูแลคนในครอบครัว นั่นคือมีความเมตตากรุณาต่อกันเหมือนเป็นญาติมิตร และให้ความหมายความรับผิดชอบต่อสังคมว่า หมายถึง การแสดงออกหรือการกระทำต่างๆ ที่สร้างความสงบสุขให้แก่สังคม

เยาวชนจากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวได้กล่าวถึง ความหมายของจิตอาสาว่า หมายถึง การยินดีที่จะช่วยโดยไม่หวังผลตอบแทน ช่วยโดยสมัครใจ และให้ความหมายความรับผิดชอบต่อสังคมว่า หมายถึง การเคารพต่อกฎระเบียบที่เป็นบรรทัดฐานของสังคม และปฏิบัติตาม รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง ปฏิบัติตัวดี ไม่ทำสิ่งใดที่จะส่งผลในทางลบ ไม่ทำให้ชื่อเสียงเสียหาย

เยาวชนจากสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ ได้กล่าวถึงความหมายของจิตอาสาเป็นภาษาพม่าว่า “Kratuxruxrn Lea ri delyngsa ni kar chiwyhelux phu xun” ซึ่งแปลเป็นภาษาไทยได้ว่า จิตอาสา หมายถึง การให้ความช่วยเหลือผู้อื่นอย่างกระตือรือร้น และทำอยู่เสมอเมื่อมีโอกาส การช่วยเหลือนั้นเกิดจากจิตใจที่บริสุทธิ์ และให้ความหมายความรับผิดชอบต่อสังคมว่า หมายถึง ความตระหนักและสำนึกรับผิดชอบต่อส่วนรวม เป็นสิ่งที่ทำให้สังคมอยู่รอดควรเป็นธรรมเนียมปฏิบัติให้เป็นวัฒนธรรมอันดีงามของสังคม

เยาวชนจากสหพันธรัฐไนจีเรียได้กล่าวถึงความหมายของจิตอาสาว่า หมายถึง จิตสำนึกของการให้ เช่น ให้สิ่งของ ให้เงิน หรือให้ความช่วยเหลือด้วยกำลังร่างกาย แรงสมองในขณะที่ยังมีแรงช่วยเหลืออยู่ทุกขณะ การเสียสละสิ่งที่ตนเองมีแม้กระทั่งเวลา เพื่อเผื่อแผ่ให้กับส่วนรวมและให้ความหมายความรับผิดชอบต่อสังคมว่า หมายถึง ความตระหนักรู้และให้ความสำคัญต่อเรื่องของสังคมส่วนรวมทั้งประโยชน์ของส่วนรวม มีสำนึกร่วมต่อประเด็นสาธารณะ ตลอดจนมีความโอบอ้อมอารีเผื่อแผ่ มีความรู้สึกรักและมีความรู้สึกห่วงหาในสมบัติของส่วนรวม

เยาวชนจากสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามได้กล่าวถึงความหมายของจิตอาสาเป็นภาษาเวียดนามได้ว่า “Lòng thương xót Tình yêu và chia sẻ” ซึ่งแปลเป็นภาษาไทยได้ว่า จิตอาสา หมายถึง ความเมตตาและความรักต่อผู้อื่น และคิดแบ่งปัน มีส่วนช่วยให้ประเทศ

พัฒนา จิตอาสาทำให้สังคมเจริญรุ่งเรืองและให้ความหมายความรับผิดชอบต่อสังคมว่า หมายถึง ศีลธรรมและความรับผิดชอบต่อคนที่ร่วมกันสร้างสรรค์สิ่งดีงามและสร้างปฎิหาริย์ในสังคม

เยาวชนไทยได้กล่าวถึงความหมายของจิตอาสาว่า หมายถึง ความเอื้ออาทรต่อกัน เป็นความรักความหวังดี มีเมตตาอยากช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ สละความเห็นแก่ตัว ชัดเกล่าจิตใจ เป็นการพัฒนาและยกระดับจิตใจ ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น และให้ความหมายความรับผิดชอบต่อสังคมว่า หมายถึง ความรับผิดชอบต่อตนเองเมื่อมีความรับผิดชอบต่อตนเองแล้วก็เท่าเทียมมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน และสังคมด้วย โดยปฏิบัติตามกฎหมายที่เป็นระเบียบข้อบังคับของสังคม เป็นผู้มีความคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล

สรุปการให้ความหมาย จิตอาสาและความรับผิดชอบต่อสังคม พบว่า เยาวชนนานาชาติทั้ง ๖ ประเทศได้ผูกโยงนิยามความหมายของจิตอาสาว่ามีจุดร่วมกันคือ ความรักและความเมตตาต่อผู้อื่นเป็นพื้นฐานของการให้ การเสียสละทำด้วยความบริสุทธิ์ใจและสมัครใจซึ่งเป็นไปเพื่อประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคมส่วนรวม และกระทำการอย่างต่อเนื่อง และเยาวชนนานาชาติทั้ง ๖ ประเทศได้ผูกโยงความหมายของความรับผิดชอบต่อสังคมไว้กับศีลธรรม ความสำนึกร่วมและความตระหนักถึงความอยู่รอดของสังคม แต่อย่างไรก็ตามการรับผิดชอบต่อตนเองเป็นพื้นฐานที่นำไปสู่การรับผิดชอบต่อสังคม

๒. กระบวนการเสริมสร้างจิตอาสาและความรับผิดชอบต่อสังคมของเยาวชนนานาชาติ มี ๔ องค์ประกอบ คือ

๒.๑ การเรียนรู้ (Learning = Eco Learning, Experience Learning)

การเรียนรู้มีความสำคัญสำหรับมนุษย์ในทุกเชื้อชาติ ศาสนา เพราะการเรียนรู้เป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการพัฒนาและการค้นหาข้อเท็จจริงหรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม การเรียนรู้มีจุดมุ่งหมายสำคัญคือการสร้างองค์ความรู้ สร้างความเข้าใจอันนำไปสู่แนวทางการปฏิบัติที่จะพัฒนาตนเองและสังคมให้มีความเจริญรุ่งเรือง สงบสุข ร่มเย็น ถือเป็นเป้าหมายร่วมกันของประชาคมโลก การเรียนรู้ (Learning) ในรูปแบบของ Leist Model ใช้ลักษณะย่อว่า “Le” คือการสร้างนิเวศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาและการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงคือการปฏิบัติกิจกรรม (Eco Learning, Experience Learning) ซึ่งมีเป้าหมายหลัก ๔ ประการ คือ ๑. สร้างความรู้ (Knowledge) ๒. สร้างทักษะ (Skill) ๓. สร้างเจตคติ (Attitude) เชิงบวก ๔. สร้างความตระหนักและรับผิดชอบต่อส่วนรวม (Public awareness) ซึ่งในโลกยุคปัจจุบันการเรียนรู้เช่นนี้เป็นมิติใหม่สมควรปลูกฝังให้แก่เยาวชน

๒.๒ การสร้างแรงบันดาลใจ (Inspiration)

แรงบันดาลใจ (Inspiration) ในรูปแบบของ Leist Model ใช้ลักษณะย่อว่า “i” เป็นพลังที่เราทุกคนใช้ในการผลักดันตนเอง ไม่ว่าจะเป็นจากความคิดหรือการกระทำ เพื่อให้ก้าวเดินไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ได้สำเร็จ การสร้างแรงบันดาลใจนั้นเราสามารถสร้างได้หลากหลายวิธี แรงบันดาลใจเป็นปัจจัยสำคัญทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ เกิดนวัตกรรม เกิดเป็นความดีและความงามในสังคม (Value) ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดแรงบันดาลใจนั้น คือ ๑. ความรักและความ

เพียรในการเรียนรู้ ทำให้เกิดฉันทะคือความพอใจใฝ่รู้ ๒. การสร้างสรรค์สิ่งดีงาม (Creation) เป็นพลังบวกที่ช่วยให้สังคมนี้น่าอยู่ ๓. การเข้าร่วมกลุ่มคนที่มีจิตใจแบบเดียวกันหรือมีแนวคิดแบบเดียวกัน ทำให้เกิดการขับเคลื่อนทางสังคม ๔. การตั้งเป้าหมายให้ชีวิตในการที่จะดำรงตนเพื่อผู้อื่นและสังคมเป็นไปเพื่อความสุขอันเกิดจากการให้และแบ่งปัน

๒.๓ การสร้างเครือข่ายทางสังคม (Social Network)

เครือข่ายทางสังคม (Social Network) ตามรูปแบบ Leist Model ใช้อักษรย่อว่า “s” มีหลักการสำคัญ คือ การเชื่อมโยงประสานเยาวชนจากนานาชาติที่มีใจและมีเป้าหมายแบบเดียวกัน ด้วยการเปิดโอกาสให้บุคคลและองค์กรได้แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารรวมทั้งบทเรียนและประสบการณ์กับบุคคลหรือองค์กรภายนอก โดยร่วมมือและทำงานในลักษณะที่เอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน มีประโยชน์ของส่วนรวมเป็นที่ตั้ง เสมือนการเปิดประตูโลกภายนอกซึ่งมีเยาวชนเป็นผู้ประสานงานภายใต้ฐานคิดว่า “เด็กนำ ผู้ใหญ่สนับสนุน” ก่อให้เกิดเป็นพลังที่เข้าไปสัมผัสเพื่อนมนุษย์

๒.๔ การเปลี่ยนแปลง (Transformation)

การเปลี่ยนแปลง (Transformation) ตามรูปแบบ Leist Model ใช้อักษรย่อว่า “t” ยึดหลักการว่ามนุษย์สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นกับตนเองได้ และสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงนั้นให้เกิดขึ้นกับผู้อื่นและสังคมได้ด้วยเช่นกัน การเป็นผู้มีส่วนช่วยให้สังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างสร้างสรรค์จึงมีคุณค่าและทรงพลังอย่างมาก อีกทั้งยังเป็นการแสดงออกถึงความรับผิดชอบร่วมกันของคนในสังคมด้วยการจับมือก้าวเดินไปพร้อมกันโดยไม่ทอดทิ้งใครไว้ข้างหลัง จึงเป็นหนทางที่สามารถนำพาความสุขมาสู่คนในสังคมอย่างยั่งยืน ดังเช่นตัวอย่างโครงการเพื่อสังคมของเยาวชนนานาชาติที่ประสบผลสำเร็จเป็นรูปธรรมชัดเจนทั้ง ๙ โครงการดังนี้

เยาวชนจากประเทศ	โครงการเพื่อสังคม
สาธารณรัฐประชาชนจีน	๑. Children's welfare home action.
สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว	๒. Pick a trash for helping community
สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์	๓. Cloth bag of Goodwill
สหพันธรัฐไนจีเรีย	๔. Recycling of plastic bottles
สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม	๕. Clean an environment and Help Plus
ไทย	๖. Help for hope ๗. We are Friend ๘. El-Ecco พลังเสียงเปลี่ยนสังคม ๙. Volunteer to bring happiness

๕. อภิปรายผล

จากผลการศึกษา “กระบวนการเสริมสร้างจิตอาสาและความรับผิดชอบต่อสังคมของเยาวชนนานาชาติ” ตามรูปแบบที่ผู้วิจัยเรียกว่า Leist Model คือ แบบจำลองของแนวคิดและกระบวนการที่เชื่อมโยงเข้าหากันเพื่อให้เกิดการพัฒนาจิตอาสาและความรับผิดชอบต่อสังคมของเยาวชนนานาชาติ Leist Model มาจาก ๔ คำในภาษาอังกฤษ ประกอบด้วย การเรียนรู้ Learning ที่ประกอบด้วยการสร้างนิเวศการเรียนรู้และการเรียนรู้จากประสบการณ์ (Eco Learning, Experience Learning) การสร้างแรงบันดาลใจ (Inspiration) การสร้างเครือข่ายทางสังคม (Social Network) การเปลี่ยนแปลง (Transformation) ซึ่งมีหลักการสำคัญว่ากระบวนการที่ดำเนินนั้นต้องก่อให้เกิดการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาคนและสังคม เชื่อมร้อยคนที่มีใจแบบเดียวกันเพื่อค้นหาแรงบันดาลใจ เกิดเป็นเครือข่ายทางสังคมที่มีเป้าหมายร่วมคือการทำให้สังคมและโลกใบนี้น่าอยู่ยิ่งขึ้น เป็นสังคมแห่งความรักและความเมตตา รวมทั้งการเห็นคุณค่าของกันและกัน และการมุ่งมั่นพัฒนาสังคม เสียสละตนเองเพื่อประโยชน์สุขของส่วนรวม โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของความสมดุล ความเป็นธรรมและความยั่งยืน ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของ พระสุธีรัตนบัณฑิต^{๑๔} ที่กล่าวว่า สังคมใดมีการเรียนรู้ มีการสร้างสรรค์นวัตกรรมทางสังคมหรือนวัตกรรมทางเทคโนโลยีและผลิตภัณฑ์ สังคมนั้นย่อมจะมีการเปลี่ยนแปลงนำไปสู่การใช้ความรู้เพื่อพัฒนาคนและสังคมที่มีความมั่นคง สงบสุข และตั้งอยู่บนพื้นฐานของความสมดุล ความเป็นธรรมและความยั่งยืน

ในปัจจุบันกระบวนการเสริมสร้างจิตอาสาและความรับผิดชอบต่อสังคมให้แก่เยาวชนถูกนำมากล่าวถึงอย่างมากในสังคมเชิงปัจเจกนิยม (Individualism) เพื่อกระตุ้นให้เยาวชนเกิดจิตสำนึกต่อส่วนรวม เป็นพลเมืองที่ตื่นตัวเต็มไปด้วยความคิดและอุดมการณ์ ร่วมกันสร้างสังคมที่มีคุณธรรมจริยธรรม (Moral society) เป็นสังคมที่ Clear, Fair, Care, Share การเสริมสร้างจิตอาสาและความรับผิดชอบต่อสังคมให้แก่เยาวชนปรากฏให้เห็นมากมายอย่างต่อเนื่องในสังคมและนำมาซึ่งความสุขร่วมกันของคนในสังคมแบบประจักษ์ชัด ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในหลากหลายมิติ โดยเฉพาะมิติทางสังคมที่มีความเข้มแข็งขึ้นซึ่งรากฐานมาจากคนในสังคมเห็นคุณค่าของการมีจิตอาสาและความรับผิดชอบต่อสังคม พร้อมทั้งจะเสียสละอุทิศตนเพื่อประโยชน์สุขของส่วนรวม โดยเริ่มต้นที่เยาวชนด้วยการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม หรือสภาวะที่เรียกว่า “โพธิจิต” คือ จิตที่มีเมตตา มีความปรารถนาดีต่อกัน การที่เยาวชนได้ถูกอบรมเลี้ยงดูหล่อหลอมและเติบโตมาจากครอบครัวที่มีพ่อแม่และผู้ปกครองเป็นตัวอย่างที่ดี ปฏิบัติให้เห็นและมีเวลาชักชวนกันทำกิจกรรม ให้อิสระในการคิดและคอยประทับประคองอยู่ห่างๆ ไม่ทอดทิ้งให้เด็กคิด

^{๑๔} พระสุธีรัตนบัณฑิต, LIST MODEL FOR RESEARCH AND SOCIAL DEVELOPMENT, (สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์, ๒๕๖๑)

ตามลำพังแต่ใช้วิธีร่วมคิดและชี้แนะทางที่ถูกต้อง เป็นการเลี้ยงดูแบบส่งเสริมหรือเอื้อต่อการเกิดพฤติกรรมเชิงบวกอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับงานวิจัยของ Musitu-Ferrer and et. al.^{๑๖} ที่พบว่า การหล่อหลอมทางสังคมของพ่อแม่ มีความสัมพันธ์กับระดับความเห็นอกเห็นใจและมีความเชื่อมโยงกับการรักษาสีสิ่งแวดล้อม โดยพบว่าการเลี้ยงดูแบบอ่อนปรมมีผลต่อระดับความเห็นอกเห็นใจมากกว่าการเลี้ยงดูแบบละเลย เพราะจิตอาสาและความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นจิตสำนึกที่เกิดจากภายใน และส่งผลมาสู่การกระทำภายนอก และสอดคล้องกับการศึกษาของ สายฤดี วรกิจโกศาทร และคณะ^{๑๗} ที่พบว่า หลักการสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในครอบครัวบนพื้นฐานของแนวคิดทฤษฎีเซลล์กระจกเงา และทฤษฎีการเรียนรู้การทำงานของสมอง รวมทั้งความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิจากหลากหลายสาขาวิชาอาชีพจำนวนมาก เชื่อว่า การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้ได้ผลดีนั้น ผู้ปลูกฝังจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นวิธีที่ดีที่สุด และสำคัญที่สุด

การพัฒนาจิตอาสาและความรับผิดชอบต่อสังคมของเยาวชนนานาชาติผ่านชุดกิจกรรม The Hybrid Digital Module [HDM] ที่ประกอบด้วยการสร้างนิเวศการเรียนรู้ หรือการสร้างบรรยากาศของการเรียนรู้ด้านจิตอาสาและความรับผิดชอบต่อสังคมในบรรยากาศของวิถีไทยซึ่งเป็นการเรียนรู้ด้วยการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม และเป็นกระบวนการที่ทำทลายภายใต้สถานการณ์การระบาดของโรค Covid-19 ที่จัดการอบรมทั้งแบบออนไลน์ (Online) และแบบออนไซต์ (Onsite) สามารถปฏิบัติการได้จริงและเป็นกระบวนการที่สามารถพัฒนาจิตสำนึกของเยาวชนได้เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับงานวิจัยของ กมลาศ ภูวนาธิพงศ์ และ ชันทอง วัฒนะประดิษฐ์^{๑๘} ว่ากระบวนการเสริมสร้างจิตสำนึกด้านคุณธรรมด้วยการจัดหลักสูตรการอบรมด้วยชุดกิจกรรมสามารถช่วยปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเยาวชนได้

เมื่อเยาวชนกลุ่มเป้าหมายผ่านการอบรมด้วยชุดกิจกรรม The Hybrid Digital Module [HDM] ภายใต้โครงการค่ายอาสานานาชาติ (The International Volunteer

^{๑๖} Musitu-Ferrer, Daniel; León-Moreno, Celeste; Callejas-Jerónimo, Juan E.; Esteban-Ibáñez, Macarena; Musitu-Ochoa, Gonzalo. 2019. "Relationships between Parental Socialization Styles, Empathy and Connectedness with Nature: Their Implications in Environmentalism" Int. J. Environ. Res. Public Health 16, no. 14: 2461. <https://doi.org/10.3390/ijerph16142461>.

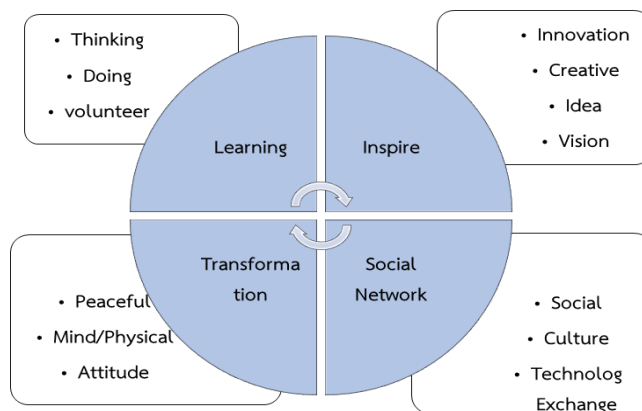
^{๑๗} สายฤดี วรกิจโกศาทร และคณะ, **คู่มือครอบครัวคุณธรรม: คู่มือการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในสถาบันครอบครัว** ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม, (กรุงเทพฯ: บริษัท ลาสโก้ จำกัด, ๒๕๕๒), หน้า ๓๒.

^{๑๘} กมลาศ ภูวนาธิพงศ์, ชันทอง วัฒนะประดิษฐ์, “การเสริมสร้างจิตสำนึกด้านคุณธรรมตามหลักพุทธจิตวิทยาสำหรับเยาวชน”, **บทความวิจัย**, วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ ปีที่ ๑๕ ฉบับเพิ่มเติม, (ธันวาคม, ๒๕๖๒).

Youths Camp) กิจกรรมสุดท้ายที่มีชื่อว่า “เยาวชนกล้าคิด อุทิศเพื่อสังคม” เยาวชนได้มีการนำเสนอโครงการเพื่อสังคมที่ตัวเองสนใจเพื่อช่วยทำให้สังคมนี้น่าอยู่ยิ่งขึ้น เยาวชนได้นำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปต่อยอดทำโครงการประสบผลสำเร็จเป็นรูปธรรมชัดเจนทั้ง ๙ โครงการ ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับงานวิจัยของ อริศรี ไม้ทอง^{๑๙} ที่ได้ออกแบบชุดกิจกรรมเชิงปฏิบัติการเพื่อการเสริมสร้างจิตสาธารณะตามแนวทางพระพุทธศาสนาภายใต้โครงการค่ายอบรม พบว่านักเรียนที่ผ่านการอบรมสามารถนำความรู้ไปต่อยอดพัฒนาโครงการสำเร็จได้ด้วยดี การลงพื้นที่ปฏิบัติจริงของเยาวชนเป็นประสบการณ์ตรงที่ล้ำค่าและได้พัฒนาจิตอาสาอย่างเหมาะสมเพราะการได้ร่วมทำงานกับผู้อื่นหรือการได้พบเห็นแบบอย่างที่ดีของบุคคลที่เป็นจิตอาสาตัวจริงในพื้นที่ช่วยให้เยาวชนได้ซึมซับวิถีชีวิตที่ถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Kolb, D.,^{๒๐} ที่ได้อธิบายว่าการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่เน้นการกระทำ การเรียนรู้จะเกิดขึ้นและทำให้เกิดการพัฒนาคนได้อย่างดีที่สุด เมื่อผู้เรียนได้มีการปฏิบัติอย่างจริงจัง และมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ บุรณาการประสบการณ์ใหม่กับประสบการณ์เก่าเข้าด้วยกัน ได้สร้างมุมมองต่าง ๆ ตามความคิดของผู้เรียนเองซึ่งเป็นวิธีการกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาที่ตนเอง

๖. องค์ความรู้ใหม่

แผนภาพ Leist Model

^{๑๙} อริศรี ไม้ทอง, “รูปแบบ กิจกรรมการเสริมสร้างจิตสาธารณะเชิงพุทธ บุรณาการของเยาวชน ในเขตกรุงเทพมหานคร”, **บทความวิจัย**, วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ ปี ที่ ๑๕ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-เมษายน, ๒๕๖๒).

^{๒๐} Kolb, D., **Experiential learning: Experience as the source of learning process**, (City: Prentice Hall, 1987), p. 10.

กระบวนการเสริมสร้างจิตอาสาและความรับผิดชอบต่อสังคมของเยาวชนนานาชาติสามารถดำเนินการได้ตามรูปแบบที่ผู้วิจัยเรียกว่า Leist Model คือ แบบจำลองของแนวคิดและกระบวนการที่เชื่อมโยงเข้าหากันเพื่อให้เกิดการพัฒนาจิตอาสาและความรับผิดชอบต่อสังคมของเยาวชนนานาชาติ Leist Model มาจาก ๔ คำในภาษาอังกฤษ ประกอบด้วย Learning การเรียนรู้ ใช้ความคิด มีสติ ลงมือทำ Inspiration แรงบันดาลใจ เกิดพลังสร้างสรรค์สิ่งดีงาม เกิดนวัตกรรมใหม่ Social Network เครือข่ายทางสังคม การรวมพลังของกลุ่มคนที่มีเป้าหมายแบบเดียวกัน Transformation การเปลี่ยนแปลงจากภายในตัวบุคคลและสังคม โดยเป้าหมายของ Leist Model คือ เพื่อการพัฒนาคนและสังคมแห่งความรักและความเมตตา เห็นคุณค่าของกันและกัน เสียสละตนเองเพื่อประโยชน์สุขของคนในสังคมโดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของความสมดุล ความเป็นธรรมและความยั่งยืน

๗. สรุป

กระบวนการเสริมสร้างจิตอาสาและความรับผิดชอบต่อสังคมของเยาวชนนานาชาติในรูปแบบ Leist Model ที่เชื่อมโยงหลักการเรียนรู้ (Learning) จากภายในจิตใจให้แก่เยาวชนนำไปสู่การสร้างแรงบันดาลใจ (Inspiration) เกิดการสร้างสรรค์ที่ประสานผู้คนที่มีความหมายแบบเดียวกันเป็นพลังเครือข่ายทางสังคม (Social Network) ร่วมขับเคลื่อนไปสู่การเปลี่ยนแปลง (Transformation) เกิดเป็นความดีและความงามที่ทรงคุณค่า นำพาความสงบสุขและความสมดุลมาสู่สังคมและโลก จากผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่ากระบวนการเสริมสร้างจิตอาสาและความรับผิดชอบต่อสังคมของเยาวชนนานาชาติสามารถดำเนินการได้ด้วย Leist Model

๘. ข้อเสนอแนะ

กระบวนการเสริมสร้างจิตอาสาและความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นสิ่งที่สามารถปลูกฝังได้ด้วยการจัดอบรมให้แก่เยาวชนทั้งแบบออนไลน์และออนไซต์ ร่วมกับการสนับสนุนให้เยาวชนที่ผ่านการอบรมได้มีโอกาสในการสร้างสรรค์และลงมือปฏิบัติการในพื้นที่จริงด้วยการทำโครงการได้อย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้นครอบครัว สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรมการอาชีวศึกษา และองค์กรนานาชาติ ควรมีนโยบายสนับสนุนเยาวชนนานาชาติให้ได้ทำกิจกรรมด้านจิตอาสาและความรับผิดชอบต่อสังคม

บรรณานุกรม

๑. คัมภีร์พระไตรปิฎกและหนังสือภาษาไทย

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

กระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑.

กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, ๒๕๕๒.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). ถึงเวลามารื้อปรับระบบพัฒนาคนกันใหม่. พิมพ์ครั้งที่ ๕.

กรุงเทพฯ : มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๔๓.

พระมหาสุทนต์ อากาศโร ดร., พระพุทธศาสนากับการพัฒนาสังคม, พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ:

สถาบันวิจัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙.

พระสุธีรัตนบัณฑิต. LIST MODEL FOR RESEARCH AND SOCIAL DEVELOPMENT.

สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑.

สายฤดี วรวิจิตร และคณะ. คู่มือครอบครัวคุณธรรม: คู่มือการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม

ในสถาบันครอบครัว. ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม. กรุงเทพฯ:

บริษัท ลาสโก้ จำกัด, ๒๕๕๒.

วิจารณ์ พานิช, วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ ๒๑. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสด-

ศรีสฤกษ์ดีวงศ์, ๒๕๕๕.

วิชัย วงษ์ใหญ่ และ มารุต พัฒนา. ขอบฟ้าใหม่แห่งการเรียนรู้สู่การสร้างสรรค์อนาคต. กรุงเทพฯ

: จรัสสินทวงศ์การพิมพ์, ๒๕๖๑.

๒. บทความ

กมลาศ ภูวนาธิพศ. ขันทอง วัฒนธรรมประดิษฐ์. “ การเสริมสร้างจิตสำนึกด้านคุณธรรมตามหลัก

พุทธจิตวิทยาสำหรับเยาวชน”บทความวิจัย. วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ ปีที่ ๑๕

ฉบับเพิ่มเติม (ธันวาคม, ๒๕๖๒).

ศิริพงษ์ ฐานมั่น. “ จิตอาสาประตูสู่ CSR ที่ยั่งยืน” . บทความวิจัย. วารสารวไลยอลงกรณ์

ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์) ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-เมษายน,

๒๕๖๐).

อริศรี ไม้ทอง. “รูปแบบกิจกรรมการเสริมสร้างจิตสาธารณะเชิงพุทธบูรณาการของเยาวชน ใน

เขตกรุงเทพมหานคร”. บทความวิจัย. วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ ปีที่ ๑๕ ฉบับ

ที่ ๑ (มกราคม-เมษายน, ๒๕๖๒).

๓. สื่ออิเล็กทรอนิกส์

United Nations (2012). ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับ SDGs เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

(Sustainable Development Goals: SDGs). สืบค้นเมื่อ 3 มีนาคม 2564

<https://www.sdgmove.com/aboutsdgs/>

อัจฉรา จุ้ยเจริญ. (2563). **Learning Ecosystem**. สืบค้นเมื่อ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๔.

<https://www.posttoday.com/economy/news/578269>

๔. หนังสือภาษาอังกฤษ

Kolb, D.. **Experiential learning: Experience as the source of learning process**.

City : Prentice Hall, 1987.

W.J. Tucker. **Public Mindness an Aspect of Citizenship Considered**. BilioLife
Publisher, 2009.

P. Boonruang. **Lifelong Education Management**. Bangkok: Numtong printing,
2012.